

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Kunskapsskolan Spånga i Stockholms
kommun med huvudmannen Kunskapsskolan i Sverige
Aktiebolag**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Kunskapsskolan Spånga. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Kunskapsskolan Spånga i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som stimulerar alla elever till utveckling genom att variera arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i hög utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i låg utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Organisera så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt samt se till att slöjdlärarna kan samverka så att flickor och

pojkar ges möjlighet att prova olika material och dess kombinationsmöjligheter med varandra.

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 28 oktober 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (SI: 2025:12303) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet i slöjdundervisningen är processinriktat och sker genom dialog i form av formativ respons.

Lärarstödet är utformat så att eleverna kan utveckla idéer och använda olika strategier för att lösa en uppgift. Det framgår av elev- och lärarintervjuer att eleverna innan de börjar tillverka sina föremål gör en planering och skiss. Lärarna ger eleverna vissa ramar att hålla sig till, exempelvis tillverkar alla elever i årskurs 8 i materialinriktningen trä och metall en hylla, och alla elever i årskurs 9 i materialinriktningen textil ska använda återvunnet jeansmaterial. Inom de fastlagda ramarna har eleverna frihet att utveckla sina egna idéer och göra egna val av design, material och metoder. Lärarna ger på flera olika sätt eleverna stöd i att utveckla egna idéer. Läraren i materialinriktningen textil beskriver exempelvis att hen i början av terminen har gemensamma genomgångar av, och att eleverna får prova, flera olika metoder som de behöver kunna för att genomföra sina olika slöjdprojekt. Dessa genomgångar, uppger läraren, ligger till grund för elevernas val av metod och material. Vidare uppger läraren i

materialinriktningen textil att hen visar nyfikenhet för elevernas idéer och uppmuntrar dem till konstnärligt tänkande. Läraren i materialinriktningen trä och metall uppger att hen för att stödja eleverna i att komma på egna idéer till utformningen av sina slöjdprojekt uppmanar elever att tänka på att de kan ge bort sina produkter som gåva till någon och att de då kan göra föremålet mer personligt för att passa mottagaren. Eleverna uppger i intervju att de också får stöd i sin idéutveckling genom att ta del av bilder och filmer via internet. Lärarna uppger i intervju att de uppmuntrar eleverna att ompröva sitt tillvägagångssätt om elever stöter på problem i sitt arbete. Elever berättar att det ofta händer att de behöver göra justeringar eller ändra i sina arbeten. En elev ger exempel på att hen fick göra på ett alternativt sätt när hen skulle fästa en del på en pall, en annan elev att hen fick tänka ut ett annat sätt att stänga sitt datorfodral.

Läraren ger eleverna löpande stöd och ger återkoppling under pågående arbetsprocess. Under Skolinspektionens lektionsobservationer framgår att stödet utformas så att eleverna behåller initiativet i arbetsprocessen. Lärarna rör sig runt i salarna och ställer frågor till elever kring hur de ska gå vidare i sitt arbete, visar alternativa metoder och förevisar hur verktyg och maskiner ska användas. Vid observationen i materialinriktningen trä och metall berättar exempelvis en elev för läraren att eleven fått problem med att få hålet i mitten vid borrning och pluggning. Eleven föreslår själv en lösning och läraren bekräftar och ger ett tips på hur eleven kan göra för att markera på träet. Vid observationen i materialinriktningen textil ställer läraren frågor till eleverna som exempelvis "Hur ska du lägga mönstret på tyget?" och "Kommer du ihåg hur du fäster?" och stödjer sedan eleverna med bekräftelse eller råd. Elever uppger i intervju att lärarna hjälper dem när de behöver det, men att lärarna helst vill att eleverna ska försöka lösa problem själva. Om de inte kan det brukar läraren ge förslag på lösningar, uppger elever. Av intervjuer med lärare och elever samt av Skolinspektionens lektionsobservationer framgår att eleverna på olika sätt får återkoppling på sitt pågående arbete av lärarna. Exempelvis berömmar lärarna eleverna under arbetets gång och uppmanar elever som behöver mer stöd eller tid att boka in sig för extra lektioner, av skolan kallade workshoplektioner. Vidare framgår av intervjuer med lärarna och eleverna att eleverna även får löpande återkoppling på sitt arbete genom lärarnas kommentarer i elevernas loggböcker samt vid mitterminssamtal.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen är motiverande och utmanande, men att det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken mån lärarna varierar arbetsformerna.

Undervisningen är utformad så att eleverna oavsett kunskapsnivå stimuleras till utveckling. Av dokument som har begärts in från

huvudmannen samt av intervjuer med elever och lärare framgår att eleverna får uppgifter inom utvalda teman. Det framgår även att lärarna låter eleverna arbeta med olika metoder, verktyg och material i syfte att utmana och motivera eleverna. Lärarna och eleverna uppger i intervjuer att det finns god tillgång till material och verktyg så att eleverna kan arbeta utifrån egna idéer och olika svårighetsnivåer. Det framgår av lärar- och elevintervjuer att lärarna anpassar undervisningen utifrån elevernas olika kunskapsnivåer. Lärarna tillhandahåller instruktioner till projekt på grundläggande nivå som alla elever ska kunna genomföra. Samtidigt uppger lärare och elever i intervjuer att lärare har höga förväntningar på att eleverna ska kunna göra projekt på en mer avancerad nivå. Elever uppger i intervju att lärare tar del av elevers planeringar och uppmuntrar elever att förändra och prova mer avancerade projekt. Av Skolinspektionens lektionsobservationer framgår att elever inom båda materialinriktningarna arbetar med en bred variation av uppgifter som kräver olika nivåer av kunskaper. Exempelvis tillverkar elever i materialinriktningen trä och metall såväl enkla hyllkonstruktioner som mer avancerade hyllor med många små fack.

Undervisningen varierar till viss del så att eleverna får möjlighet att samarbeta med andra elever för att dela erfarenheter och utveckla lärandet, men möjligheten skiljer sig åt mellan materialinriktningarna. Det framgår av intervjuer med lärare och elever att läraren i materialinriktningen trä och metall utformar undervisningen så att eleverna kan arbeta enskilt samt även samverka i helgrupp och i pararbete för att dela erfarenheter och utveckla lärandet. Av lärar- och elevintervjuer samt Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen trä och metall framgår att läraren ofta har genomgångar med eleverna i helklass kring exempelvis material och metoder, att eleverna får diskussionsuppgifter kring val av material eller metod att lösa parvis och att eleverna arbetar enskilt med sina slöjdprojekt. Eleverna tar ofta hjälp av varandra innan de ber läraren om hjälp. I slutet av den observerade lektionen i materialinriktningen trä och metall fick eleverna ta del av varandras erfarenheter och lärdomar genom att läraren i helgrupp frågade varje elev om den lärt sig någonting nytt under lektionen. Eleverna uppgav till exempel att de lärt sig att de ska stå upp och fila och vilka torktider olika ytbehandlingar har. Visserligen framgår det av lärar- och elevintervjuer att läraren i inriktningen textil har genomgångar av metoder och material i helgrupp i början av terminen och att eleverna hjälper varandra under arbetets gång på eget initiativ. Däremot framgår av såväl lärar- och elevintervjuer som Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen textil att undervisningen i materialinriktningen textil oftast utgörs av individuellt arbete och att undervisningen endast i begränsad utsträckning innebär att elever får möjlighet att dela erfarenheter i syfte att lära av varandra i helgrupp eller i av läraren styrda samarbeten.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller moment där eleverna löpande reflekterar över arbetsprocessen och resultatet tillsammans med lärare.

Läraren ställer frågor löpande till eleverna och låter dem utvärdera och bedöma resultatet av sitt arbete. I intervjuer med lärare och elever framkommer att elever löpande och i slutet av arbetsprocessen uppmanas att reflektera över process och resultat genom både muntliga och skriftliga frågor om vad, hur och varför. Lärare och elever uppger i intervjuer att lärare under lektionerna uppmanar eleverna att fråga sig själva vad de ska gå vidare med i nästa steg och att lärare och elever samtalar om vad eleverna själva tycker om resultatet av det pågående arbetet. Vidare framgår av Skolinspektionens lektionsobservationer och intervjuer med lärare och elever att eleverna i slutet av varje lektion reflekterar kring arbetet i sina loggböcker med hjälp av frågor från läraren. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen textil betonar läraren för eleverna att de ska beskriva sitt arbete genom att svara på frågorna "Vad?", "Hur?" och "Varför?". Läraren beskriver hur hon menar att eleverna ska reflektera genom att ge ett exempel från en fotbollsmatch som Sverige nyligen vunnit. Läraren och eleverna samtalar om hur det gick på matchen, vad som hände och varför Sverige vann. Därefter drar läraren en parallell till hur eleverna kan gå tillväga då de själva skriver en loggboksanteckning. Det framgår av lärar- och elevintervjuer att lärarna i båda materialinriktningarna även löpande stödjer elevernas reflektion genom att ge eleverna skriftliga kommentarer i loggböckerna innehållande frågor eller uppmaningar. Vidare framgår av lärarintervjuerna och av dokument som begärts in från huvudmannen att eleverna i slutet av arbetsprocessen skriver en slututvärdering. Elever beskriver i intervju att de i slutreflektionen ska beskriva vilket material de använt och om de har ändrat någonting jämfört med ursprungsplanen och förklara varför de har gjort ändringar.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 1

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som stimulerar alla elever till utveckling genom att variera arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.¹ Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.² Vidare ska läraren bland annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel. Därutöver ska läraren organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.³

Motiveringen till utvecklingsområdet är att arbetsformerna i undervisningen i materialinriktningen textil i huvudsak utgörs av individuellt arbete och att det finns få organiserade tillfällen där eleverna kan samarbeta och delge varandra erfarenheter. Genom att variera arbetsformer och låta eleverna arbeta både enskilt, i par och i grupp ges eleverna möjlighet till att dela erfarenheter i ett gemensamt lärande för vidare utveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna i båda materialinriktningarna varierar arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

¹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

² Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

³ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i hög utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen ger eleverna fördjupad förståelse och kunskap om materials egenskaper och slöjdmetoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen ger eleverna möjlighet att få kunskaper om olika materials egenskaper samt dess påverkan på miljön. Det framgår av intervjuer med lärare och elever samt av dokument som har begärts in från huvudmannen att lärarna går igenom olika materials egenskaper ur ett hållbarhetsperspektiv. Exempelvis framgår att läraren i materialinriktningen trä och metall har gått igenom att furu är ett träslag som är lätt att tillverka slöjdalster i, att det finns många tallar i Sverige och att träet därför inte behöver importeras samt att furu med ytbehandling håller bra. Vidare framgår av inskickad dokumentation och intervjuer med lärare och elever att läraren i materialinriktningen textil visat en film som behandlar textilens historia och transport samt arbetsförhållanden inom textilindustrin. För att fördjupa sina kunskaper fick eleverna sedan skriva en text om det som gått igenom i filmen. Vidare uppger en elev i intervju att läraren i materialinriktningen textil har gått igenom olika materials egenskaper och användningsområden och betonat att det är viktigt att välja rätt material för att föremålet ska hålla.

Undervisningen ger eleverna möjlighet att få kunskaper om olika slöjdmetoder som bidrar till slöjdprodukter som är användbara, välgjorda eller håller länge. Av lärar- och elevintervjuer samt av huvudmannen inskickad dokumentation framgår att lärarna i båda materialinriktningarna

synliggör och visar slöjdmeter som bidrar till att produkter blir användbara och håller länge. Exempelvis går läraren i materialinriktningen trä och metall i undervisningen igenom hållbara sammansättningsmetoder där både lim och spik används. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen trä och metall hade läraren en genomgång av olika typer av ytbehandling och eleverna fick reflektera kring dessa i förhållande till hållbarhet. I intervjuer uppger lärare och elever att läraren i materialinriktningen textil exempelvis beskriver hur elever ska använda olika typer av sömmar och vad de används till och att det krävs olika typer av sömmar till olika material för att föremålet ska bli hållbart. Vid Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen textil visade läraren en elev som broderat en sol på sin tröja att eleven kunde stryka på en bit mellanlägg på baksidan av broderiet och berättade att det gör att broderiet håller bättre.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Eleverna får göra självständiga val av metoder för resurshushållning som bidrar till hållbarhet samt får jämföra olika slöjdmaterial utifrån ett miljöperspektiv. Det framgår av lärarintervjun och av dokument som begärts in av huvudmannen att lärarna i undervisningen återkommande tar upp att eleverna behöver tänka på hållbarhetsaspekter då de väljer material och metoder. Vidare framgår av inskickad dokumentation och intervjuer med lärarna och rektorn att elever i årskurs 9 i båda materialinriktningarna arbetar med att tillverka föremål av återvunnet material. I materialinriktningen textil arbetar eleverna med återvunnen jeanstextil, medan eleverna i inriktningen trä och metall arbetar med återvunna metallburkar. Lärarna uppger att de är noga med att eleverna ska lära sig att ta hand om överblivet material genom att använda det till andra slöjdprojekt. Exempelvis uppger lärare och elever i intervjuer att läraren visat eleverna att de kan använda träspån som fyllningsmaterial tillsammans med lim och att läraren tillsammans med eleverna samlar spillmaterial som går att återbruka. Vidare berättar läraren i materialinriktningen trä och metall att hen uppmuntrar eleverna att tänka på hur produkter kan bli så användbara som möjligt för att eleverna inte ska kasta dem när de är klara. Läraren i materialinriktningen textil berättar att elever har valt att ta med och arbeta med material från secondhandbutiker. Elever uppger i intervju att de har lärt sig metoder för att laga och sy om kläder i materialinriktningen textil. En elev berättar att hen därför har köpt en egen symaskin för att kunna göra detta även hemma. Eleverna berättar i intervjuer att de får göra egna val och reflektera kring

användningen av material när de exempelvis klipper till tyg eller sågar till träbitar på ett sätt som inte förbrukar material i onödan. Elever uppger också att de kan välja att använda material ur spillådor som finns i båda materialinriktningarna.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i låg utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Granskningen visar att rektorn i begränsad omfattning har organiserat slöjdämnet så att elever oavsett könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Rektorn har delvis organiserat så att flickor och pojkar möts i slöjdundervisningen, men ser inte till att elever i årskurs 9 får göra ett medvetet och underbyggt val av materialinriktning. Av intervjuer med såväl rektorn som lärare och elever framgår att samtliga elever läser båda materialinriktningarna växelvis under årskurs 7 och 8 och att slöjdgrupperna i dessa årskurser är könsblandade. Inför årskurs 9 får eleverna däremot välja materialinriktning och av samtliga intervjuer framgår att valet inte är medvetet och underbyggt utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Lärare och elever uppger i intervjuer att det är elevernas handledare som organiserar valet av materialinriktning inför årskurs 9. Elever uppger att de får kryssa i en lista med vilken materialinriktning de vill ha och att det är stor skillnad mellan hur flickor och pojkar väljer. Detta bekräftas av dokument som har begärts in av huvudmannen där det framgår att en övervägande majoritet av flickorna

väljer materialinriktningen textil och en övervägande majoritet av pojkarna väljer materialinriktningen trä och metall. Såväl lärare som elever uppger i intervjuer att ingen vuxen har problematiserat eller samtalat med eleverna om könsstereotypa val. Rektorn uppger i intervju att skolan har svårt att stå emot ett helt samhälles värderingar. Dock framgår av intervju med lärare att eleverna har fått information om vad lärare tänkt att elever ska tillverka i årskurs 9 och vilka arbetsområden som ingår i respektive materialinriktning i syfte att eleverna ska välja utifrån intresse. Det framgår av intervju med lärare och elever att såväl flickor som pojkar får arbeta med olika material från båda materialinriktningarna i årskurs 7 och 8. Men att i materialinriktningen trä och metall arbetar eleverna med metall först i årskurs 9, vilket gör att merparten av flickorna inte får möjlighet att arbeta med metall. Av lärarintervjun framgår att lärarna från de båda materialinriktningarna inte samverkar med varandra i syfte att alla elever oberoende av könstillhörighet ska få prova olika material och dess kombinationsmöjligheter med varandra.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna sällan lyfter föreställningar och normer om kvinnligt och manligt med eleverna.

Lärarna samtalar sällan med eleverna om eller utmanar olika perspektiv utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt. Detta trots att lärare uppger i intervju att det finns inbyggda föreställningar om kvinnliga och manliga normer i slöjdamnet. Till exempel beskriver lärare att det kan finnas kulturella normer kring kvinnligt och manligt som styr elevernas val av materialinriktning. Även elever uppger i intervju att könsstereotypa uppfattningar troligtvis ligger till grund för elevernas val av slöjdinriktning. Visserligen uppger lärare att de motverkar könsstereotypa uppfattningar av de olika materialinriktningarna genom konkreta handlingar. Exempelvis beskriver lärarna att läraren i materialinriktningen textil har visat pojkar metoder för att de själva ska kunna laga sina kläder när de bett läraren om hjälp. Läraren har då också uppmuntrat pojkarna att tro att de kan klara det. Ett annat exempel som lärare ger är att läraren i inriktningen trä och metall medvetet har sett till att det finns både personer som är flickor och som är pojkar på de bilder som används vid instruktioner i undervisningen. Även om lärarna och rektorn i intervjuerna lyfter fram att elevernas val är könsstereotypa uppger lärare i intervju att de i begränsad omfattning synliggör hur könsbundna föreställningar kan påverka och begränsa eleverna i vardagen och i framtida val av exempelvis utbildning och yrke. Några elever uppger att de i materialinriktningen textil sett en film där frågor kring jämställdhet nämns, men att läraren inte har diskuterat frågor kring könsstereotypa normer med dem efteråt. Vidare uppger elever att de

samtalat om könsnormer och yrkesval i andra ämnen, men inte just i ämnet slöjd.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 2

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Organisera så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt samt se till att slöjdlärarna kan samverka så att flickor och pojkar ges möjlighet att prova olika material och dess kombinationsmöjligheter med varandra.

Av läroplanen framgår att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.⁴ Av kursplanen i slöjd framgår att eleverna i årskurs 7-9 ska få prova materialen metall, textil, trä och andra material. Eleverna ska även få prova materialens kombinationsmöjligheter med varandra.⁵

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn inte organiserat så att det val av materialinriktning som eleverna gör i årskurs 9 blir medvetet eller underbyggt utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Vidare samverkar inte lärarna i de båda materialinriktningarna så att såväl flickor som pojkar får prova material från båda materialinriktningarna. Genom att rektorn ser till att flickor och pojkar görs medvetna om traditionella könsmonster och uppmärksammas på att de kan göra vilket val de vill oavsett könstillhörighet ökar möjligheten till ett underbyggt val. Dessutom ökar möjligheten att normerna kring vad som anses kvinnligt och manligt

⁴ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

⁵ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

utvecklas samt att traditionella könsroller motverkas. För att elever inte ska fastna i traditionella könsmonster behöver både flickor och pojkar få möjlighet att arbeta med olika material, som trä, metall och textil samt utforska hur dessa kan kombineras.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn organiserar slöjdämnet så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt samt att både flickor och pojkar får prova olika materials kombinationsmöjligheter med varandra. Vidare rekommenderas rektorn att ge lärarna förutsättningar till samverkan så att flickor och pojkar i högre utsträckning ges möjlighet att prova olika material och dess kombinationsmöjligheter med varandra.

Utvecklingsområde 3

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt.

Av läroplanen framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.⁶

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare sällan lyfter frågor kopplat till jämställdhet med eleverna i slöjdundervisningen. Genom att synliggöra och diskutera traditionella könsmonster samt utmana de föreställningar som flickor och pojkar kan ha, ges eleverna möjlighet att utveckla en ökad medvetenhet om könsbundna normer. Detta kan i sin tur bidra till att motverka begränsningar i deras vardag och i framtida val, exempelvis vad gäller utbildning och yrkesinriktning.

⁶ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare löpande reflekterar och diskuterar olika frågor kring jämställdhet samt utmanar eleverna i val av material och metod utifrån deras föreställning om kvinnligt och manligt. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.⁷

På Skolinspektionens vägnar

X Sofia Granberg

Beslutsfattare
Signerat av: Sofia Granberg

X Malin Larsson

Föredragande
Signerat av: Malin Larsson

I handläggningen av ärendet har även utredare Ann Goliath Pillóla deltagit.

⁷ [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) hämtad 2026-04-29

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Kunskapsskolan Spånga den 1 april. Besöket genomfördes av utredarna Malin Larsson och Ann Golith Pillóla.

Skolenheten är en fristående skola verksam i Stockholms kommun grundskola, årskurserna 4–9. Årskurser 4-6 ingår inte i granskningen. På skolenheten går ca 635 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁸

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁹ Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.¹⁰

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.¹¹

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.¹²

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.¹³ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

⁸ 26 kap. 20 § skollagen.

⁹ 1 kap. 4 § skollagen.

¹⁰ 1 kap. 5 § skollagen.

¹¹ 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

¹² Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹³ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.¹⁴

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.¹⁵

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

¹⁴ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁵ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.¹⁶

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.¹⁷

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹⁸

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.¹⁹

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁸ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

¹⁹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.²⁰

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²¹

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²² Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.²³ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.²⁴

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

²⁰ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²¹ Lgr22, 2.1 Normer och värden.

²² 2 kap. 9 § skollagen.

²³ 2 kap. 10 § skollagen.

²⁴ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²⁵

²⁵ Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.